

Debat over biodiversiteit moet zakelijker

“ER LIGGEN WAANZINNIG VEEL KANSSEN BIJ DE CHEMIE”

Wat heeft de chemische industrie met biodiversiteit te maken? Als het aan Europa en de Nederlandse overheid ligt heel veel. Hun doelstelling is namelijk om in 2020 het verlies aan biodiversiteit tot staan te brengen en in 2030 de ecologische voetafdruk van Nederland te halveren. De chemische industrie kan daar een sleutelrol in spelen.

Tekst: Noortje van Dorp

Biodiversiteit wekt al snel associaties op met knaagdiertjes die bouwprojecten stilleggen. Maar biodiversiteit gaat niet sec om het redden van bijvoorbeeld de korenwolf. “Houden we de achterliggende ecosystemen niet productief, dan hebben we geen bestendige toekomst”, aldus August Mesker van Platform Biodiversiteit, Ecosystemen en Economie bij VNO-NCW. Een productief ecosysteem is het samenspel tussen bodem, water, lucht en organismen die samen het systeem laten functioneren. Zo blijft de beschikbaarheid van schoon water, schone lucht en drinkwater intact. Hoe groter de diversiteit in een ecosysteem, hoe groter de genenpoel, en des te veerkrachtiger het is tegen externe invloeden zoals klimaatveranderingen. Het platform is in december 2011 van start gegaan om

FOTO: HOLLANDESE HOOGTE

de aanbevelingen uit te werken van de Taskforce Biodiversiteit en Natuurlijke Hulpbronnen. Deze taskforce, waarin het bedrijfsleven, de kenniswereld, maatschappelijke organisaties en de overheid waren vertegenwoordigd, boog zich over de vraag hoe biodiversiteitsverlies gestopt kan worden. Rode draad daarin was de economische waarde van biodiversiteit. Volgens Hans Alders, voorzitter van de taskforce, is juist de link tussen economisch belang en biodiversiteit essentieel voor het behoud ervan. Maar wat heeft de industrie aan het behoud van biodiversiteit?

Vallende paddenstoelen

De industrie maakt gebruik van ecosystemen, zoals voor koelwater, natuurlijke energiebronnen en de ruimte die een bedrijf inneemt. Daarnaast produceren

VNCI EN BIODIVERSITEIT

Dat het in kaart brengen van de biodiversiteitsdruk niet eenvoudig is, snappen Mesker en Mulder-Boeve. Daarom worden er verschillende projecten opgestart om kennis te vergaren. Het Platform Biodiversiteit, Ecosystemen en Economie is op zoek naar bedrijven die geïnteresseerd zijn om te kijken naar hun keten. Ook is het platform van plan om met een vliegende brigade bij bedrijven langs te gaan en assistentie te verlenen. Ook bij de VNCI, die overtuigd is van het belang van biodiversiteit, zijn er plannen om in kaart te bren-

gen wat de leden al doen voor biodiversiteit. Ook wil zij bij enkele leden een inventarisatie te maken van de biodiversiteitsdruk. Daarnaast heeft de vereniging diverse projecten lopen om het bewustzijn onder haar leden te vergroten. Bovendien is de VNCI direct betrokken bij een Europese studie door koepelorganisatie Cefic over welke beleidsontwikkelingen voor biodiversiteit de chemische industrie zullen raken. De resultaten zijn in de tweede helft van dit jaar bekend.

bedrijven afval en emissies die in de lucht, het water of de grond terechtkomen. Ook zorgen ze voor licht en geluid in de omgeving. Daar ligt het probleem. "Als wij rücksichtslos met onze natuur omgaan, raken natuurlijke bronnen snel uitgeput en heb je geen bestendige toekomst", aldus Mesker. "Zo zie je nu al dat het klimaatprobleem an sich schadelijk is voor de productie van de planeet. Verdroging en erosie bedreigen de landbouwproductie. Aan dood water en droge grond heeft niemand iets."

"We vallen niet om van een paddenstoel meer of minder", reageert Leantine Mulder-Boeve, beleidsmedewerker milieu bij de VNCI. "Maar als alle bomen omvallen, hebben we wél een probleem. Er is een samenhang tussen het verdwijnen van de paddenstoel en de bomen, en daarom begint het bij het behouden van die ene paddenstoel."

Nee!

Nederland heeft een grote chemische industrie die gebruikmaakt van bestaande ecosystemen. Zo leidt onttrekking van grondwater elders tot verdroging, en dit heeft op den duur effect op de biodiversiteit. Ook kunnen verlichte industrieterreinen de vlucht van vogels verstoren en kunnen emissies verzuring veroorzaken waardoor bossen verdwijnen.

Biodiversiteit zit eigenlijk met hetzelfde euvel als bijvoorbeeld *global warming*: iedereen is verantwoordelijk, en daarom niemand. "Nederland is een grote importeur van biotische (bestaand uit levende organismen – red.) grondstoffen", illustreert Mesker. "Zijn wij verantwoordelijk voor de kap van bossen door lokale boeren? Kun je het handhaven van oerwouden en *wetlands* voor een gezond klimaat in handen laten van landen die producent van biotische grondstoffen zijn? De lokale boer die per product betaald wordt, kapt nog wel wat meer bos. Moeten we het zover laten komen. Het antwoord is: nee!" Die mening is ook de Nederlandse overheid toegegaan. Internationaal, maar ook nationaal wil het land zuinig zijn op zijn ecosystemen. Tijdens het Jaar van de ►

SHELL MOERDIJK

Tientallen nestkasten voor de koolmees, boomkruiper, grauwe vliegenvanger, gekraagde roodstaart, de steenuil en torenvalk. Een zandberg als broedplaats voor oeverwaluwen. En een nestkast waar sinds 1997 al dertig slechtvalken zijn geboren. Een actief natuurbeleid is Shell Moerdijk niet vreemd.

Zijn biodiversiteitsactieplan gaat verder dan alleen de aandacht voor vogels. "Wij onderzoeken wat voor effect we hebben op de omgeving", vertelt Carla Westerbroek, milieuviseur bij Shell Moerdijk. Het chemiebedrijf onderzocht bijvoorbeeld wat er allemaal met het koelwater mee naar binnen wordt gezogen en concludeerde dat daar de beschermde vissoort rivierprik in zat. De industrie overlegt daarom met de Waterdienst over een beoordelingsmethodiek voor intrek van vis in koelwater.

De aandacht voor biodiversiteit is voortgekomen uit maatschappelijk besef, maar heeft ook een pure noodzaak. Westerbroek: "Er is al veel milieuwetgeving voor emissies naar onder andere lucht en water, en in de toekomst lijkt er wetgeving voor biodiversiteit te komen. Juist door in een vroeg stadium zaken goed aan te pakken, bespaar je straks veel geld. Zo introduceer je langzaam biodiversiteit in je beleid." Het biodiversiteitsactieplan is een actief plan. Westerbroek: "Ieder jaar voeren we acties uit en kijken we welke nieuwe handelingen we kunnen ondernemen."

Aandacht voor groen heeft ook andere voordelen. "De slechtvalken jagen bijvoorbeeld de duiven van het terrein weg", legt Westerbroek uit. "En door een gebied geschikt te maken voor de natuur, kun je ook een beetje sturen waar dieren gaan zitten."

Biodiversiteit in 2010 is daarom het internationale Biodiversiteitsverdrag uit de jaren negentig vernieuwd.

Nieuw is de strategie om het verlies aan biodiversiteit tot staan te brengen in 2020. Het Nederlandse biodiversiteitsbeleid, gebaseerd op Europese en internationale richtlijnen, is gericht op het beschermen van dieren, planten en hun leefomgeving, en het duurzaam omgaan met milieu. Daarnaast heeft Nederland ook prioriteiten gesteld, zoals voor de duurzame handel in hout, soja, palmolie, biomassa en veen, betalingsmechanismen voor biodiversiteit, en innovatie in functioneel gebruik van ecosystemen, zoals de bodem en akkerranden in de landbouw.

Om die doelstelling te halen, moet de druk op biodiversiteit teruggebracht worden naar nul. Mulder-Boeve: "Dat betekent onder andere emissies en verstoring door geluid en licht reduceren en dat wat je niet kan reduceren compenseren." Volgens Mesker speelt de chemische sector hierin een belangrijke rol. "Bijvoorbeeld als het gaat om duurzame productie van biotische grondstoffen. Hoe kunnen we beter en zorgvuldiger produceren?" Mulder-Boeve: "Er liggen waanzinnig veel kansen

bij de chemie. Wij zijn in staat om vanuit andere grondstoffen nog steeds dezelfde producten te maken. Denk bijvoorbeeld aan kunststof en energie uit groene grondstoffen, zoals biologisch materiaal en algen. Bovendien kunnen de producten die de chemische industrie maakt bijdragen aan de stap die we moeten maken."

Debat verzakelijken

Maar daarvoor moet eerst het besef doordringen van de noodzaak tot verlaging van de biodiversiteitsdruk. Mesker pleit daarom voor een verzakelijking van het debat. "De gekte moet uit het beleid gehaald worden. Dat kan alleen door goed contact met natuurorganisaties. Door gesprekspartners te zijn kun je wederzijdse voorwaarden stellen. Natuurclubs krijgen geen sympathie van het bedrijfsleven door de bouwstop te leggen omdat er een of ander vogeltje zit te broeden. Het stilleggen van een bouwproject levert onevenredige maatschappelijke kosten op. Dat hebben de natuurorganisaties overigens inmiddels wel door. Ook zij erkennen het gemeenschappelijke hogere belang."

Daarnaast is het volgens Mesker belangrijk om je als actor op te stellen en niet de meute te volgen. "Aarzelen kost tijd en geld. Door nu al rekening te houden met biodiversiteit bij de ontwikkeling van bijvoorbeeld een nieuw bedrijventerrein of proces, kun je veel besparen." Mulder-Boeve: "Als je niet nadenkt over milieudruk en biodiversiteit, kan het je nog duur komen te staan. Wat als je verantwoordelijk wordt gesteld voor het verdwijnen van een bepaalde soort, de vervuiling van het water, of verdroging? Vergelijk het met de tabaksindustrie en de schuldbevinding met terugwerkende kracht."

Geen plan, geen financiering

Maar waar begin je? "Allereerst kun je voor je eigen bedrijfslocatie in kaart brengen wat de activiteiten voor invloed hebben op de omgeving", legt Mulder-Boeve uit. "Wat produceer je aan afval, licht en geluid? Hoeveel grondwater pomp je op? Een stap verder is kijken wat het effect is in de keten. Waar komen de producten vandaan? Hoe worden deze vervoerd?" Volgens de beleidsmaker zal het ook niet heel lang meer duren voordat wetgeving dit van bedrijven gaat eisen. "We zien nu al dat bijvoorbeeld banken eisen stellen voor biodiversiteit, bijvoorbeeld of een bedrijf genoeg doet voor het behoud van een bepaalde diersoort in het gebied waar het actief is. Geen plan is geen financiering. Zo wordt een biodiversiteitsplan een strategisch onderdeel van de bedrijfsvoering." ■

"We vallen niet om van een paddenstoel meer of minder"